

KÚRIA

Bfv.I.716/2015/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év szeptember hó 1. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A rablás büntettének kísérlete és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatabányai Járásbíróság 14.B.202/2014/2. számú, valamint a Tatabányai Törvényszék 2.Bf.226/2014/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Tatabányai Járásbíróság a 2014. április 30. napján kihirdetett 14.B.202/2014/2. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki rablás büntettének kísérletében [Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont], okirattal visszaélés vétségének kísérletében [Btk. 346. § (1) bekezdés] és készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségének kísérletében [Btk. 393. § (1) bekezdés a) pont]. Ezért őt, mint különös visszaesőt, halmazati büntetésül négy év szabadságvesztés büntetésre és a közügyektől négy év eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozata börtön, valamint a terhelt a szabadságvesztés büntetéséből nem bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, és a bűnügyi költség viseléséről.

A súlyosításért bejelentett fellebbezés folytán másodfokon eljáró Tatabányai Törvényszék a 2015. január 15. napján jogerős

2.Bf.226/2014/6. számú ítéletével az első fokú bíróság ítéletét megváltoztatta: a terhelt halmazati büntetését többszörös visszaesővel szemben tekintette kiszabottnak és annak tartamát hét év - fegyházban letöltendő - szabadságvesztésre és hét év közügyektől eltiltásra súlyosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő - a jogszabályi hivatkozás megjelölése nélkül - felülvizsgálati indítványt, amelyben önkéntes elállásra hivatkozott. Álláspontja szerint ő semmit nem akart a sértettől eltulajdonítani, és nem állapítható meg az sem, hogy ő a rablási cselekményt az arra járőröző rendőrök miatt nem folytatta. A rendőrijárőr kiérkezéig mintegy 15-20 perce volt, amíg a sértett zsebébe nyúlhatott. A sértett, saját vallomása szerint, sem ellenkezett még akkor sem, amikor a terhelt mindkét keze a zsebében volt, ekként, ha akarta volna, el tudta volna vinni az értékeit. Ezt alátámasztja az is, hogy a sértett tovább folytatta útját, és csupán a hatóság állította meg.

Mindezekre figyelemmel az általa ténylegesen elkövetett bűncselekmény miatti marasztalását, és az elsőfokú ítéletben kiszabott négy éves börtönbüntetés helybenhagyását kérte.

A Legfőbb Ügyészség BF.835/2015/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartva a megtámadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt. Álláspontja szerint a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás olyan tény, adatot nem tartalmaz, amire figyelemmel a kísérlettel való önkéntes elállás, mint büntethetőséget megszüntető ok megállapítható lenne. Az indítványban a terhelt vitatja, hogy a sértettől bármit el kívánt volna venni, ez azonban a tényállás felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadásának minősül. Mindemellett a bűncselekmény végrehajtása közben a rendőri jelenlét észlelése olyan külső körülménynek minősül, amelyet követő elállás döntően nem belső elhatározáson alapul, ami az elállás önkéntességét eleve kizárta teszi.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt - mivel azt nem az ügyész nyújtotta be a terhelt terhére - a Be. 424. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen bírálta el, és azt nem találta alaposnak.

A Be. 423. § (4) bekezdésében írtaknak megfelelően a Kúria a felülvizsgálati indítványban megjelölt okra volt figyelemmel; emellett tekintettel volt ugyanezen törvényhely (5) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt - és az indítványban nem hivatkozott egyéb - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésekre is.

Ilyen eljárási szabálysértést nem észlelt.

A terhelt felülvizsgálati indítványa - tartalma szerint - a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontjában foglalt felülvizsgálati okra figyelemmel értelmezhető. Az a) pont alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor; míg a b) pont szerint abban az esetben, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

A felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttség érvényesül [Be. 423. § (1) bekezdés], a jogerős határozatban megállapított tényállás kötelezően irányadó, és a felülvizsgálati indítványban a tényállás nem támadható. A Kúria a megállapított tényálláshoz még annak esetleges megalapozatlansága esetén is kötve van, és a felülvizsgálat során a vitatott jogkérdések kizárólag az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálhatók el. A bizonyítékok eltérő értékelésére, eltérő következtetés levonására, illetve ilyen célból az ítélet hatályon kívül helyezésére nincs törvényes lehetőség.

A 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 365. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a rablás büntettét követi el és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

A Btk. 10. § (1) bekezdése alapján a bűncselekmény kísérleti szakban marad, ha az elkövető a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be. A rablás bűncselekményének nem teljes (befejezetlen) a kísérlete mindaddig, amíg az erőszakos, illetve élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazásával az elkövető a passzív alanytól (sértettől) nem vesz el annak birtokában lévő dolgot.

Nem büntethető kísérlet miatt, akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény befejezése [Btk. 10. § (4) bekezdés a) pont]. Az (5) bekezdés értelmében, ha a (4) bekezdésben meghatározott esetben a kísérlet már önmagában is megvalósít más bűncselekményt, az elkövető e bűncselekmény miatt büntethető.

A felülvizsgálat keretében valamely büntethetőséget kizáró, vagy megszüntető ok - így az önkéntes elállás - hiányára vont következtetés helyessége kizárólag az irányadó tények alapul vételével vitatható (EBH2011.2395.).

A terhelt felülvizsgálati indítványában a büntethetőségi akadályra történő hivatkozása lényegében az irányadó tényállástól eltérő, abban nem szereplő körülményekre hivatkozva, valójában a bíróság mérlegelésének helyességét támadta, ami a felülvizsgálati eljárásban kizárt. A Kúria érdemben nem foglalkozott a felülvizsgálati indítvány azon részeivel, amelyekben a terhelt arra hivatkozott, hogy nem akarta a sértett dolgait elvenni, a cselekmény elkövetése 15-20 percig tartott, melyet követően a sértett önként távozott. E körben olyan anyagi szabálysértésre, amely a bűnösség törvénysértő megállapítását eredményezte volna, a terhelt maga sem hivatkozott.

Mindebből következően a felülvizsgálati eljárásban a büntethetőséget megszüntető okra hivatkozni csak akkor lehet, ha az irányadó tényállás olyan ténybeli körülményeket tartalmaz, amelyek alkalmat adhatnak ilyen jogkövetkeztetések levonására (BH2011.183.).

A felülvizsgálati eljárásban irányadó, jogerős ítéleti tényállás szerint a terhelt a sértett pulóverének ujját megragadva, őt a kerékpárút pihenője mellett lévő folyópart irányába rángatta. A sértett tettelegesen nem mert ellenállni, de igyekezett a terhelt fogásából szabadulni. A terhelt ezt észelve azt mondta a sértettnek, hogy „akkor itt a főút mellett verlek agyon, add ide ami nálad van”. Az ily módon értékeinek átadására felszólított sértett pulóverét a terhelt egyik kezével fogta, míg a másik, majd mindkét kezével a sértett nadrágjának elöl lévő zsebeibe nyúlkaált, azért, hogy az ott található értékeit (mobiltelefonját, pénztárcáját, igazolványait, bankkártyáját) elvegye. A sértett zsebeinek átkutatása közben észlelte, hogy a helyszínre rendőrök érkeztek, ezért cselekményét abbahagyta.

A következőkes bírói gyakorlat szerint a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni - az ítéletszerkesztési hiba folytán - a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden olyan ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (BH2006.392.).

A Kúria az ítéleti tényálláshoz tartozónak tekintette, hogy a terhelt mindkét kezével a sértett elülső nadrágzsebeibe nyúlt annak érdekében, hogy értékeit elvehesse, magatartásával akkor hagyott fel, amikor észlelte, hogy tőlük néhány méterre egy rendőrautó állt meg; a rendőrök megjelenése az elkövetőt akadályozta abban, hogy a sértett valamennyi zsebének átkutatása révén fellelje a farzsebében elhelyezett pénztárcát és az abban lévő bankkártyát, illetve okiratokat. Magatartásával anélkül, hogy azt folytatni kívánta volna, felhagyott. [első fokú ítélet 7. oldal 3. és 4. bekezdés]

Ebből következően a felülvizsgált ítélet tényállása nem tartalmaz olyan megállapításokat, amelyekből a felülvizsgálati indítványban hivatkozott önkéntes elállásra lehetett volna következtetni.

A Kúria a teljesség kedvéért megjegyzi, hogy e büntethetőséget megszüntető ok csak akkor állapítható meg, ha a terhelt önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény elkövetése. Az elállás önkéntessége - miként arra a Legfőbb Ügyészség is utalt átiratában - azt jelenti, hogy a tettest túlnyomó részt saját elhatározásából hagyja abba az elkövetési magatartást, holott az adott körülmények között módja lenne a bűncselekmény befejezésére (BH2004.306.).

A büntethetőségi akadály megállapításához ugyanakkor az is elegendő, ha a ráutaló körülményekből egyértelműen következik, hogy az elkövető döntően belső elhatározásból hagy fel a külső körülmények által nem akadályozott elkövetési magatartás folytatásával, és lép vissza a bűncselekmény befejezésétől.

A Btk. 10. § (4) bekezdés a) pontjában írtakból az következik, hogy a tárgyalt büntethetőséget megszüntető ok befejezetlen (nem teljes) kísérlet esetében valósulhat meg önkéntes elállással. Mindaddig tehát, amíg az erőszak, vagy a minősített fenyegetés hatása alatt álló sértettől a tettes nem veszi el az annak birtokában lévő valamely dolgot, a rablás kísérlete befejezetlen, és az attól való önkéntes elállás lehetséges.

Töretlen azonban a bírói gyakorlat annak megítélésében, hogy kísérlet esetén csak akkor állapítható meg az önkéntes elállás, ha a tettes külső körülmények kényszerítő befolyása nélkül, azaz túlnyomó részt saját elhatározásából lép vissza a megkezdett elkövetési magatartás tovább folytatásától. A visszalépés önkéntességét ugyanakkor - egyebek mellett - kizárja a harmadik személy (az adott ügyben a rendőrség) közbeavatkozása.

Alanyi oldalról az elállás önkéntessége abban nyilvánul meg, hogy a tettes megváltoztatja a bűncselekmény véghezvitelére vonatkozó eredeti szándékát, felhagy azzal, jóllehet a külső körülmények olyanok, amelyekből az elkövetési tevékenységet a bűncselekmény befejezéséig tovább folytathatná (4/2002. Büntető jogegységi határozat).

A felülvizsgált ügyben irányadó tényállás alapján a terhelt önkéntessége nem állapítható meg, a rablási cselekményének befejezésével azért hagyott fel, mert a külső körülmények (a helyszínre érkező rendőrök) megváltoztak, eredeti szándékával nem döntően belső elhatározás, hanem a bűncselekmény befejezéséhez szükséges zavartalan külső körülmények megváltoztak. Mindez kizárta teszi az elállás önkéntességének megállapítását.

Mindemellett a Kúria utal arra is, hogy az irányadó tényállás szerint a terhelt megfogta a sértett pulóverének ujját, és a kerékpárút pihenője irányába kezdte rángatni. A sértett tettelegesen ugyan nem mert ellenállni, ám igyekezett a terhelt fogásából szabadulni. Ezt követően kellett eltűnnie, hogy a terhelt a kezeivel a sértett nadrágjának zsebeiben kutasson.

A terhelt tehát a sértettet haladásában, mozgásában erőszakkal akadályozta. Cselekménye ezért az önkéntes elállás megállapíthatósága esetén - ún. maradék bűncselekményként - a Btk. 194. § (1) bekezdésében foglalt személyi szabadság megsértése büntetnének megállapítására lenne alkalmas, mivel a sértettet személyi szabadságától a tényállásban megállapított helyen és időtartamban megfosztotta.

A Kúria mindezekre figyelemmel a terhelt felülvizsgálati indítványát nem találta alaposnak, és a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezésnek a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatnak pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja alapján nincs helye. Az ismételt indítvány benyújtásával összefüggő tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Be. 421. § (3) bekezdése alapján mellőzheti.

Budapest, 2015. szeptember 1.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Csák Zsolt s.k. előadó bíró, dr. Vaskuti András s.k. bíró

A kiadmány hitelével:
TóthLné
bírószábi tisztviselő